

В. Меліхов

**РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ
В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

V. Melikhov

**REPRESENTATION OF CULTURAL MEMORY IN CONTEMPORARY
CHOREOGRAPHY IN UKRAINE DURING WARTIME**

Формування національної ідентичності відбувається за участю культурної пам'яті. Культурна пам'ять потребує залучення художнього образу. Мистецькі практики України на етапі повномасштабної російської агресії демонструють здатність формувати культурну пам'ять. Проте потенціал сучасної хореографії у вимірі культурної пам'яті ще потребує дослідження із залученням інтерпретаційних моделей культурології.

Культурна пам'ять інсталювана в гуманітарний простір, зокрема розвідками А. Ассман, К. Гірца, Е. Дюркгайма, А. Лягуші, П. Нора. У вимірі культурної пам'яті сучасна хореографія досліджена такими англомовними вченими, як В. Брайдшоу, Дж. Десмонд, Р. Мартін, Дж. Морріс. Мистецько-культурологічну рецепцію сучасної хореографії незалежної України здійснювали, зокрема, Н. Корисько, О. Маншилін, К. Островська, Н. Федотова, О. Хендрик, О. Чепалов. Проте поза науковою увагою дослідників залишилися культурологічна оптика репрезентації засобами хореографічної виразності на перетині індивідуального та національного.

Структурування культурної пам'яті відбувається із залученням історичного дискурсу, художньої образності, а також державної політики пам'яті й суспільних ініціатив. Культурній пам'яті, на відміну від історичного знання з його тяжінням до заповнення «білих плям», властива вибірковість й оформлення колективних уявлень про минуле як цілісний образ. Із цієї причини залучення мистецьких практик до конструювання культурної пам'яті забезпечує собою емоційно-ціннісне сприйняття історико-культурних процесів і явищ, глаорифікацію або забування діячів минулого. У засновку здатності мистецтва формувати символічний простір культури знаходиться художній образ, сформований з індивідуального досвіду автора, його належності до певних фахових течій, шкіл і стилів, а також національно зумовлені практики означення пріоритетів і цінностей.

Хореографічне мистецтво формує образ із музично-ритмічних рухів, що вказує на його унікальність для простору культурної пам'яті. Хореографічне мистецтво є практикою культури з фіксації й творчої інтерпретації колективної пам'яті за допомогою засобів мистецької виразності. Сучасна хореографія, завдяки модерній та постмодерній стилістиці та прийому імпрровізації, ґрунтується на індивідуальному соматичному досвіді митця як свідка та учасника подій.

На думку німецької дослідниці культурної травми А. Ассман, образ виникає як відповідь на травматичний досвід тоді, коли цей досвід не сформульований вербально. Відповідно, мистецтво сучасної хореографії має потенціал фіксувати первинний травматичний досвід українців, зумовлений бойовими діями. Водночас загальний контекст мистецьких практик в Україні демонструє активне залучення національного матеріалу, переосмислення історії, власної ідентичності, що супроводжується питаннями про призначення мистецтва під час війни, його змістових, технічних та ідейних можливостей.

Зокрема, танцювальний проект «Говори тілом», ГО «Платформа сучасного танцю», “TanzLaboratorium” від ГО «Асоціація актуального танцю», танцювальна компанія “Totem Dance Theatre”, а також особисті акаунти українських хореографів, що перебувають в Україні або виїхали в евакуацію, є прикладами втілення теоретичного доробку на практиці. Аналіз матеріалів, розміщених на цих ресурсах, виявив дві тенденції. Тенденція перша засвідчує, що сучасна хореографія як практика репрезентації тілесного досвіду спонукає до малих форм і схематичності й декларативності ідей. Натомість друга тенденція демонструє, що сучасна хореографія залишається видом мистецтва, якому властиві синкретичність, відтермінування в часі для детальної рефлексії, розробки нової хореографічної лексики, режисерських рішень і сценографії у процесі створення великих форм.

Окрім того, наявність медійного виміру долучає до рецепції культурної пам’яті в сучасній хореографії питання ускладнення образності, розширення аудиторії впливу та можливості зворотного зв’язку. Ускладнення хореографічної образності відбувається через можливості соціальних мереж і виражальні засоби кінематографу. Властивості соціальних мереж долучають сучасну хореографію до проблемного поля формування культурної пам’яті у віртуальному просторі. Тоді як домінування відеоформату активує проблематику відеотанцю, визначення, функціонування та дослідження якого в Україні перебувають на початкових стадіях.

Тобто мистецтво сучасної хореографії спроможне водночас апелювати до колективної пам’яті й репрезентувати культурне надбання нації, а також звертатися до нагальних проблем, відтворювати враження, рефлексії, творчі пошуки, відтак, репрезентувати сьогодення.

Отже, сучасна хореографія постає як мистецька практика формування короткотривалої культурної пам’яті, зосередженої в соматичному досвіді митця, а також як довготривала культурна пам’ять, конструйована за допомогою образу та засобів художньої виразності.

Н. Ігнат'єва

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВІЙНИ ПЛАСТИЧНИМИ ЗАСОБАМИ ТЕАТРУ ТІНЕЙ TEULIS

N. Ihnatieva

REPRESENTATION OF WAR THROUGH THE PLASTICITY MEANS OF THE TEULIS SHADOW THEATER

Збройні конфлікти виникали впродовж усієї історії людства. Вони впливали на життя як звичайних громадян, так і країни загалом. Зазвичай війна несе в собі негативні наслідки та призводить до загибелі мирного населення, масштабної еміграції людей із зони бойових дій, руйнування інфраструктури, забруднення довкілля, деградації й знищення екосистем, спад виробництва та погіршення економіки країни, загального зниження якості життя, гіршого стану здоров’я, психічних та фізичних травм тощо.

Війна впливає на усі сфери життєдіяльності суспільства і як ніхто це відчувають українці. Увесь жаж та біль від подій, потреба донести світові інформацію про війну, зберегти пам’ять для майбутніх поколінь, показати мрії та справжні цінності для звичайної людини штовхають митців на відображення історії сьогодення у своїх